

סיכום שנת המס: מהמלחמה בהון השחור ועד חקירות הסלבס

השנה שחלפה הייתה תזזיתית, היפר-אקטיבית ורוויה באירועי מס מבית היוצר של משה אשר ■ בכנס "פורום דנס 100 למיסוי" כינסנו 20 מומחים - והיה להם הרבה מה לומר

29/09/2016, 06:31 אלה לוי-ינריב

משתתפי הפאנל / צילום: איל יצהר

מבחינת עולם המיסוי על כל היבטיו הרחבים, שנת תשע"ו שחלפה הייתה דרמטית למשק במובנים רבים. בשם המאבק בהון השחור, הנוגס נתח משמעותי מהכנסות המדינה, עברו השנה מספר הצעות חקיקה מרחיקות לכת, ובהן הכללת עבירות המס כעבירות מקור בחוק לאיסור הלבנת הון, חובת הדיווח של נישומים על פוזיציות שהם נקטו המנוגדות לעמדה רשמית של רשויות המס, ובימים אלה מקדמת רשות המסים הצעת חקיקה שתרתום גם את הבנקים, בעל כורחם, למאבק בכלכלת הצללים. הרשות מבקשת לחייב מוסדות פיננסיים להעביר לה מידע על נכסים פיננסיים וכספיים של ישראלים ברחבי העולם, וזאת אף בלי שיש נגדם חשד לביצוע עבירות מס.

בנוסף, התעצמה השנה גם המגמה הבינלאומית לשיתוף-פעולה גלובלי להגברת השקיפות ולהעברת מידע בין המדינות לצורך המאבק בהעלמות המס ובהלבנות הון. בין היתר נכנס לתוקפו הסכם הפסקת אש, שלפיו רשות המסים תתחיל להעביר מידע על נכסים פיננסיים של אזרחים בעלי זיקה לארצות-הברית, ל IRS-מס-הכנסה האמריקאי, וכן נחתמו מספר אמנות לחילופי מידע בין רשות המס בישראל לרשויות בעולם.

עוד התאפיינה השנה להגברת ההרתעה והאכיפה בתחום העלמות המס בכלל וההון השחור בפרט, בין היתר באמצעות עריכת מבצעים ענפיים (בהם ענף הנדל"ן ושוק השכירות הלא מודווחת), חקירות, צח"מים משותפים עם משטרת ישראל לטיפול בפשיעה חמורה, נוהל "גילוי מרצון" והרחבת רשת הנישומים.

ובין לבין, חשפה התקשורת גם מצעדי סלבס לחדרי החקירות ברשות המסים, וכך גם הרשעות של חלק מהם. בין היתר, נחקר השנה הדוגמנית בר רפאלי והיזמית ענבל אור, ומנגד הורשעו זמרי הזמר המזרחי קובי פרץ ומשה פרץ בעבירות מס חמורות. על קובי פרץ הוטל כבר עונש מאסר בפועל, ומשה פרץ ממתין לגזר-דין.

נושאים אלה ואחרים הונחו אתמול (ב') בפני 20 מומחי מס מהמובילים בארץ, במסגרת "פורום דנס-100 למיסוי", שהתקיים במשרדי דן אנד ברדסטריט ישראל. את הפאנל הנחה עורך "גלובס", חגי גולן, ובין המשתתפים היו עו"ד אורי דרוקר, עו"ד אלדד נח, עו"ד אלדד בן-חבי, עו"ד ד"ר אריה ליבוביץ, עו"ד גיא כץ, עו"ד גלעד ברוך, עו"ד פרופ' דן ביין, עו"ד זיו שרון, עו"ד טל עצמון, עו"ד טל ירון-אלדד, עו"ד ירון מהולל, ועו"ד לאור נוימן. והיה להם הרבה מה לומר.

1. סגרו את מקלט-המס?

אחת השאלות הבווערות היום בעולם, וגם בישראל, היא - אם מגמת השקיפות הבינלאומית וחילופי המידע סגרו את מקלט-המס בעולם, ולאן ילך כל הכסף ששכב במקלט-המס השונים לאורך שנים.

המומחים למיסוי שמסכימים כי העולם הפך לשקוף, היו חלוקים בדעתם באשר לשאלה אם יש עדיין מקלט-מס בעולם.

את הדיון פתח רון ראובן שיף, לשעבר נשיא לשכת רואי-החשבון. לדבריו, "האמריקאים מובילים את טרנד השקיפות, באמצעות הפסקת א. הם החלו במלחמת חורמה בהעלמות מס, ופנו למעוזים שלא הייתה בהם שקיפות בנקאית, למשל שווייץ שהייתה מעוז הסודיות הבנקאית, והם הצליחו לכופף אותה. המגמה הזאת אומצה על-ידי ה OECD ומדינות אחרות."

רון שיף הוסיף, כי "אם בעבר הנושא של מקלט-מס היו נפוץ, זה ירד ויורד בצורה חדה. יש עדיין מקומות ומדינות שניתן להחזיק בהם חשבונות בנק והם נחשבים למקלטים, אבל זה הולך ומצטמצם. המגמה העולמית היא, שסוגרים את האפשרויות להחביא הון."

אולם עו"ד טל ירון-אלדד, לא בטוחה שהדברים כל-כך ברורים. "מקלט-מס הם שם נוסף למקום שבו שיעור המס הם נמוכים או אפילו אפסיים. השקיפות היא מגמה נכונה שמביאה לזה שממסים מיסוי אמיתי, וכולם בעד תשלום מיסוי אמיתי, אבל נמוך. הלקוחות צריכים להבין שהעולם שקוף, אבל זה לא אומר שאי אפשר לתכנן מס. זה רק אומר שמה שיקרה בשנים הקרובות בעולם, יהיה שהפעילות של חברות תעבור יותר ויותר למקומות שיש בהם מיסוי נמוך מאוד, אולי אפסי, מה שמכונה מקלט-מס, אבל יש שם פעילות אמיתית של החברות."

לדבר ירון-אלדד, זוהי הדמנות הפז של ישראל להילחם על הכספים הגדולים שמסתובבים בעולם. "במסגרת חוק ההסדרים, מוצע עכשיו לתת שיעורי מס מופחתים לחברות שמפתחות בישראל קניין רוחני. אם המדינה תסכים לקבוע שיעורי מס נמוכים חד-ספרתיים - נהפוך את ישראל למקלט-מס, במובן הטוב של המילה."

גם עו"ד אלדד בן-רובי מסכים, שהיום "אף אחד לא בונה על א-שקיפות". עם זאת, "חשוב לזכור שתכנון מס ומציאת מקלט-מס אלה לא דברים שנוגדים את השקיפות, ולכן הנושא של מקלט-מס לא ייעלם. יעשו בהם שימוש והם יישארו לגיטימיים."

לשאלה המנחה, אם מבחינה ציבורית, זה הפך יותר מגונה להחזיק חשבון בנק במקלט-מס, גם אם זה חוקי (לדוגמה, הביקורת שספג ראש-הממשלה בנימין נתניהו כאשר נודע שהוא מחזיק חשבון באי ג'רז', השיב בן רובי, כי "זה נכון שיש היום פער בין החוק לבין הציבור, ויש תהליך חיובי של הסתייגות מהעלמת מיסוי, וזה טוב וראוי; אך צריך לדעת שגם למשה אשר (מנהל רשות המסים), וגם לנתניהו יש תכנון מס שהם עושים כל הזמן, למשל, כשמשמשים בקופות-גמל, זה סוג של תכנון מס. תכנון מס זה לא דבר פסול כשלעצמו. כשנעשה בזה שימוש פסול, אז זה לא בסדר. ואת זה צריך להפנים."

2. הבנקים חוסמים את הכסף הזר

לפי המומחים למיסוי, תכנוני המס הלגיטימיים של העתיד אמורים לכלול את מדינת ישראל כמקום שאליה יוכלו לנתב את הכספים שהחזיקו עד כה במקלט-מס שנתפסים היום כלא-לגיטימיים. אולם לדברי המומחים, ישראל לא משכילה עדיין להבין זאת, ושמה חסמים בלתי אפשריים בפני הכספים הזרים.

לדברי עו"ד גלעד ברון, "כאשר סכר כזה קורס (כל מקלט-המס, א' ל') והמים פורצים, אז הם מחפשים לאן לזרום. הכספים שיוצאים מבנקים ברחבי העולם רוצים להגיע גם לכאן, אבל כולנו נתקלים בגל של בעיות בגלל המדיניות של הבנקים. תושבים זרים שמעוניינים להעביר לכאן כסף, יהודים מהעולם, נתקלים במדיניות מאוד קשה של הבנקים. מבקשים מהם אישורים ששולם על הכסף שלהם מס במדינות המקור, ולא תמיד יש להם אפשרות לתת אישור כזה.

"ואז מה שקורה, שאותם מים זורמים מחפשים פירצה אחרת, ואותם אנשים מתפתים לכל מיני פתרונות ביניים, ועושים עבירות אחרות. צריך ליצור את האיוון הראוי, ולאפשר לכסף להיכנס לכאן. המדיניות של הבנקים תחת 'הכר את הלקוח' היא מחמירה ביותר היום. עבירות המס הן עדיין לא עבירות מקור, הן יהיו בקרוב, אז בינתיים לכאורה, השאלה אם שולם או לא שולם מס במדינות המקור לא רלבנטית כרגע."

המנחה חגי גולן: הבנקים במצב פוסט-טראומטי לאור הקנסות שמוטלים עליהם בעקבות סיוע לעבירות מס (למשל, מקרה בנק לאומי), ונוקטים משנה זהירות.

עו"ד ברון: "כאן צריך להגיע הממונה על הבנקים, ולתת גיבוי לבנקים. אותם בנקים ששילמו עיצומים אדירים, שילמו זאת בגלל שלא עשו בדק-בית. אז צריך לעשות בדיקה, ולאחר חשבונות של אנשים שלא דיווחו, אבל בין זה לבין לא לתת להכניס לכאן כספים יש הבדל."

עו"ד טל עצמון לא מסכים: "יש כמות ענקית של יהודים שלא שילמו את המס במדינת המקור שלהם. לבקש מהבנקים בישראל, שיקבלו את אותם כספים של צרפתי, בלגי, אמריקאי, בלי להראות שזה דווח במדינת המקור, זה פשוט לא הגיוני. אני יכול להבין את הבנקים, הם חשופים לסנקציות. האמריקאים כבר הטילו עליהם עיצומים אדירים, ואחרים הגיעו האנגלים, הצרפתים וכדומה."

גם עו"ד ירון מהולל מציין, כי "מקלט-המס במובן הקלאסי, מתו, וזה לא דבר שישתנה. אנחנו לא נראה נקודת איזון בשנים הקרובות, ולא מדובר על מוטות. הרגולציה התגבר. האמריקאים מגבירים את הלחץ, והכספים שנמלטים היום ממקלט-המס יתקשו מאוד למצוא מקווה מים אחר. לאותם יהודים, למשל, שמחפשים מקום לכסף, לא תהיה ברירה והם יצטרכו ללכת למדינות המקור שלהם, לעשות גילוי מרצון ולשלם הרבה מאוד מס, לעיתים 40% על הכסף, אחרת הכסף הזה לא ימצא מנוח."

אך, שוב, היה מי שהחיה את מקלט-המס. לדברי עו"ד אריה ליבוביץ', "מקלט-המס ייוותרו. הם רק משתנים. כספים זורמים, אבל אנשים יצטרכו הרבה יותר כסף כדי להעלים את הכסף הזה. בעלי סכומים גדולים ימצאו אפיה לשים את הכסף. הבעיה היא, שזה בא עם משטר פוליטי בעייתי, ואתה צריך לשקול אם אתה רוצה לשים שם את הכסף שלך. בכל מקרה, עכשיו מקלט-המס יהיו לעשירים בלבד."

ובנוגע לישראל, הוסיף ליבוביץ', "היתרון הוא שהעולם נעשה שטוח מבחינת מידע, וזו ההזדמנות שלנו להיות לא רק 'הי-טק-ניישן', אנחנו צריכים לחזור להיות 'פייננס-ניישן'. אם ישראל תדע בעולם השטוח הזה לדאוג לזרימת הכסף אליה, זה יהיה מצוין, ואם לא - אנחנו נפסיד גם את הכסף של היהודים שמסתובב בעולם."

ועו"ד ירון-אלדד מבהירה, "בנסיבות היום, יותר קל להעביר כסף לבנקים בשווייץ מאשר לארץ, כי הם לא הלכו לקיצוניות. הם התייצבו במקום יותר מאוון מבחינת הדרישות שלהם מהלקוחות, ולכן כרגע הכסף ילך לשם."

3. המדינות רבות על עוגת המס

גם ברמת תכנוני המס של החברות הגלובליות העולם השתנה. זאת, בין היתר, על רקע החלטת רשות ההגבלים העסקיים האירופית, לחייב את אפליקנס בסך של 13 מיליארד אירו (14.5 מיליארד דולר) בתוספת ריבית, בעקבות א-תשלום מסים כדין. לטענת רשות ההגבלים האירופית, אפל נהנתה מסיוע לא חוקי מצד ממשלת אירלנד לאורך שנים, דבר שפגע בתחרות באירופה.

לדברי עו"ד יניב ארליך, "ההשפעה של החלטה זו כבר מורגשת בכל העולם, וזה התחיל עוד לפני ההחלטה בעניין אפל. ארצות-הברית נחשבת למדינת עתירת מס, שיכולה להגיע ל-50% מס. היו תכנוני מס שנעשו תחת הכשרת של המחוקק האמריקאי, שהיו מותרים עד לאחרונה, והביאו להפחתת מס משמעותית עבור חברות רב-לאומיות.

"ואז, בין-לילה כמעט, מגיע פרויקט הבפס" (התוכנית שמוביל ה OECD-תוכנית ה BEPS-כדי להילחם בתכנוני מס בינלאומיים, בניסיון למנוע תחרות מס "מדיקה" בין מדינות, א' ל'), ואז יש עוגת מס שכל המדינות מתחילות לריב עליה, וארצות-הברית נפגעת מזה.

"בנוסף לכך, ההחלטה של האיחוד האירופי בעניין אפל שמטה את הקרקע תחת הבסיס של תכנוני המס של חברות. אנחנו עכשיו בתקופת 'משחקי הכס', זו תקופה של מאבקים בין 'הבתים'. לכן, אנחנו לא נראה יותר מקלט-מס, אלא מתחמי פעילות עם הצדקה כלכלית."

עו"ד לאור נוימן מסכים: "הכסף הגדול לא נמצא באי הבתולה, הוא נמצא בין המדינות. אם עד עתה מדינות כמו לוקסמבורג, והולנד, שלא היה להן מה להציע ברמת התוכן, גרמו להסתדר רווחים אדירה בעולם, של 13 מיליארד דולר ויותר (ראוים את זה בהחלטות מול פייסבוק וגוגל), אז מעכשיו אותן מדינות - כדי לעמוד במדיניות הבפס" - יוכלו למשוך את חברות הטכנולוגיה עם הצעה של מהות, והן יהיו המדינות שיגרפו את המס והכסף."

לדברי נוימן, גם בעניין הזה לישראל יש הזדמנות. "רוב חברות הטכנולוגיה מגיעות מתוך תוכנו, הן של חברת ישראלים שהקימו חברות עתירות טכנולוגיה, והם עושים שימוש במדינות כמו לוקסמבורג וכדומה. אז לישראל יש עכשיו הזדמנות למשוך אותן לכאן. על השולחן יש כרגע הצעת-חוק שתביא לשיעור מס נמוכים למי שמפתח כאן את הקניין הרוחני שלו, אבל יש שם חסם של סכום כספי. לא צריך לשים חסם של עשרה מיליארד, כדי לזכות בשיעור מס מופחת, כי אז נחסום את הישראלים שהקימו חברות עתירות טכנולוגיה שנמצאות בחוץ ויכולות לחזור לארץ."

גם עו"ד שרון זיו מסכים, כי "יש פה הזדמנות פז. ישראל יכולה להיות היום מרכז פיננסי. יש לנו בסיס לזה בחקיקה פיננסית שנחקקה לפני 10 שנים, אבל היא שמע כל-כך הרבה חסמים, שהיא לא מומשה. עכשיו הזמן לעשות את השינוי."

לדברי עו"ד אלדד בר-רובי, מלבד ההזדמנות, ישראל גם צריכה להיזהר. "יותר מאשר ההחלטה הייתה נגד אפל, היא נגד אירלנד ודומותיה. אם ישראל רוצה שהחלטה דומה לא תופנה גם אליה, חשוב שלא תהיה הפליה של גורמים מקומיים בישראל. המודל של התיקון בחוק ההסדרים יוצר הטבות בעיקר לזרים, לחברות זרות שיביאו לכאן קניין רוחני, והסכום שזה יחזיק מים הוא חלש. אם תיצר את זה גם לתושביך שלך, אז יש סיכוי רב יותר שזה יעמוד."

4. עליית המדרגה של המאבק בהון השחור

מרמת החברות הרב-לאומיות חזר הדיון אל ד' אמות מדינתנו הקטנה, ואל המאבק בהון השחור ובהעלמות המס כאן. המאבק הכלכלי המשולב של רשויות האכיפה - רשות המסים, המשטרה, הפרקליטות והרשות לאיסור הלבנת הון - הפך בשנים האחרונות למקור גאווה מרכזי של הרשויות. מדי תקופה יוצאים ראשי המאבק בהצהרות על 'יעילות', על גורמי הפשיעה שנתפסו ברשת, ועל החילולים רחבי ההיקף לכספים ולרכוש שהושגו בפשע. בשנה החולפת נדמה כי תוצאות המאבק בפשיעה ובעבריינות הכלכלית גלולות ביותר שאת. זאת, בין היתר

בגזר-הדין של העברין ריקו שירי, שהורשע בעבירות מס, בגזר-הדין של המורשע השני בפרשת הבנק המחתרתי בבורסה ליהלומים, היהלומן מאיר אוחנה; בהכרעת הדין המרשיעה של העברין איתן חייא, בגין סחיטה באיומים והלבנת הון ועוד.

חגי גולן הפנה אל משתפי הפאנל את השאלה "מה השתנה? האם החבירה של גורמי האכיפה יחד הולידה הרתעה אמיתית?"

לדברי עו"ד אריה ליבוביץ', "המאבק בהון השחור עלה מדרגה בשנים האחרונות, לא בגלל שהאזרחים נהיו יותר מוסריים, אלא משום שגורם ההרתעה עלה, האכיפה עלתה, רף הענישה עלה, ולכן אנשים שמנהלים את סיכוניהם הגיעו למסקנה שלהעלים מס יותר מסוכן מבעבר. ההוכחה לכך היא, שיותר מ-5,000 אנשים פנו מיזמתם לרשות המסים לגילוי מרצון". זה מוכיח שיש גורם הרתעה שלא היה בעבר."

ליבוביץ' הוסיף, עם זאת, כי "הרגולטורים והמחוקקים נגררים על-ידי רשות המסים, ולוחקים את המאבק בהון השחור למקום קיצוני של פגיעה בפרטיות. כמו שבשם קדושת הביטחון מערכות שונות מרשות לעצמן להגדיל, אז גם כאן רשות המסים מרשה לעצמה לפגוע באזרחים. גביית מס היא חשובה לתקציב המדינה, אבל היא לא חזות הכול, ואסור לקחת את זה למקום קיצוני."

פרופ' דן ביין מסכים, ומוסיף כי גם בתי-המשפט נסחפים היום בסחף הלא רצוי הזה. "לדעתי, אין הלימה היום בין הענישה בעבירות מס לבין ענישה על עבירות חמורות מאוד, למשל, עבירות אלימות. דנים הרבה מאוד אנשים למאסר בפועל בגין עבירות מס, כשזו עבירה ראשונה, וכשאתה משווה את זה לעבירות אלימות, זה בלי פרופורציה בכלל. הערך הרכושי-כלכלי, בעבירות מס ובכלל בעבירות כלכליות, הפך ליותר חשוב מערכים אחרים שהיוו רגילים לחשוב שהם חשובים יותר. האם זה הגיוני שעל עבירות מס יוטלו עונשי מאסר חמורים, ועל דקירה או אולמות קשה יוטל עונש קל יותר, ללא מאסר בכלל? זה מה שקורה היום."

מנגד, עו"דית יפעת גינסבורג, שותפה מייסדת במשרד גינסבורג-איזרדל, לא מסכימה. "הענישה היא בסדר גמור. הרבה שנים דיברו על החמרת הענישה, ונכון שזה יהיה ככה. אנחנו צריכים לשלם לב יותר לתיקים שנחקרים דווקא, לא לתיקים שמגיעים לדיון משפטי ומורכבים, אלא לתיקים שנחקרים. בעיניי, יש יד קלה על ההדק, דווקא על התיקים שנחקרים, או התיקים שמגיעים לדיון המשפטי."

"מי שמעלים ולא מדווח, מגיע לו לרצות עונש מאסר, באמת מגיע. ואני חושבת שכולם חושבים כך. הבעיה היא - האם דברים שקשורים בתכנונים, בדברים שהם בשיקול דעת, בדברים טכניים, מילארד שקל. התפיסה הרווחת היא, שהכסף השחור הגדול מסתובב בין ארגוני הפשיעה ומשפחות הפשע, אבל המומחים מפתיעים ומפנים את האצבע המאשימה דווקא לאזרחים הנורמטיביים". לכאורה – בעיקר לנותני השירותים.

5. איפה הכסף השחור הגדול? אצל השיפוצניק

שיטת-הפעולה הבינלאומיים, המאבק הכלכלי המשולב, ההרתעה, הגברת הענישה - כולם נועדו למטרה אחת: לצמצם את ההון השחור שמתגלגל בישראל, ושמוערך ביותר מ-200 מיליארד שקל. התפיסה הרווחת היא, שהכסף השחור הגדול מסתובב בין ארגוני הפשיעה ומשפחות הפשע, אבל המומחים מפתיעים ומפנים את האצבע המאשימה דווקא לאזרחים הנורמטיביים". לכאורה – בעיקר לנותני השירותים.

לדברי עו"ד טל עצמון, "יש כן משהו שהשיפוצניק שהגיע אליו הביתה לא שאל אותו 'כלי חשבונית או עם?' אין מצב שמתקן המזגנים של משה אשר לא שאל אותו אם להוציא חשבונית". עו"ד עצמון הוסיף: "זה נשמע שזה כסף קטן, ומשה אשר מתייחס לזה ככסף קטן, אבל המיליארדים נמצאים שם. הסכומים ענקיים. מדובר במגזרים שלמים, כמו החרדים והערבים, שמעלימים הכנסות. כמות הכסף המזומן שנמצאת שם עצומה, ואני לא רואה שם שום הרתעה. אני לא נתקלתי באינסטלטור או במתקן מזגנים שמפחד לשאול אם להוציא חשבונית או לא."

הפתרון לכך, לדברי עו"ד עצמון, הוא הטלת חובת דיווח כללית. "באמצעות טופס אחד קטן, שכל הציבור ידווח באמצעותו לרשות המסים, אפשר לפתור את הבעיה. אני חושב, שלחלק מהאנשים תרעה היד כשהם ימלאו את הטופס הזה."

המחלוקת על החלת חובת דיווח כללית לא חדשה, ופרופ' ביין מעלה את הטיעון הקבוע, שגם רשות המסים העלתה בעבר כשהתנגדה לכך: "זה עניין של עלות-תועלת. לרשות המסים יש כוח-אדם מוגבל. אתה נתפוס אדם אחד או שניים בדיווח הכללי, ותשיג כמה גרושים."

לדברי עו"ד אלדר נח, אנחנו לא רחוקים מחובת דיווח כללית. "בלי לשלם לב, אנחנו כמעט שם. מי שעצמאי מדווח, מי שיש לו דירה מדווח, שכיר מעל רף מסוים גם צריך להגיש דוח, ועוד ועוד, אז אנחנו כבר בדרך לשם, ואולי זה באמת הפתרון."

עו"ד לאור נימנ מסכים. "השיטה האמריקאית היא שכולם מדווחים, ויש שם הרתעה אדירה. כמות הפקידים ביחס לנישומים היא הרבה יותר נמוכה מהיחס בישראל, והשיטה שם עובדת. ההרתעה קיימת. גם אצלנו יש הרתעה היום, והראיה היא, שכמות הנישומים שנאלצים לעבור הליכים פליליים ושימוע אצל ליאת בן-ארי (מנהלת מחלקת מיסוי וכלכלה בפרקליטות), עלתה במאות אחוזים בשנים האחרונות."

לדברי עו"דית ירון-אלדר, לא בטוח שבעידן הנוכחי זה הכרחי. "היום, בעולם של השקיפות, שהחומר מגיע מכל מקורות המידע, יש מידע על מי שמגיש דוח ויש מידע על מי שלא מגיש דוח, ולכן התוצאה היא לגבי אותו נותן שירות, שיפוצניק, שלא מוציא קבלה, שלא יהיה לו לאן להכניס את הכסף השחור. רוב האנשים שאצלם נמצא ההון השחור מדווחים, אבל דיווחים שקריים. בדיווח כללי, נמצא את האוכלוסייה הקטנה של השכירים שיש להם הכנסה קטנה נוספת. הערך הכלכלי של חובת דיווח כללית נמוך."

אלב גם ירון-אלדר מסכימה שצריך להפנות משאבים לנותני השירותים. "עכשיו באכיפה של רשויות המס צריך לעבור לפעול נגד האוכלוסיות הקשות, אנשים שלא רושמים חשבונית על תיקונים בבית ועוד."

עו"ד אריה ליבוביץ' מסכים. "אם חיים הכס מצליח להעמיד דירה, ולתפוס שיפוצניקים שמרמים, גם רשות המסים יכולה. שם הכסף השחור הגדול. לא צריך לדרוך דווקא אחרי החברות הגדולות ואפילו לא לחפש אצל העבריינים."

אך ליבוביץ' גם מפתיע בתהייה לא פוליטיקלי-קורקט, כשהוא אומר: "אבל מי בכלל אמר שלא לגיטימי להעלים מס? פרופ' ליבוביץ' אמר, שיש שלב שהמדינה מובילה אותך לזה שאין לך ברירה אלא לא לשלם מס. כשהרשות לא הגונה איתך למשל. פעם אדם לא היה מעז לא לשלם מס, כי הוא היה חלק מהפרויקט של הקמת המדינה. אם היה חינוך לשיתוף וגם לזה שהמדינה הגונה איתך, אז אדם רגיש שהוא חלק ממשהו והוא לא יעלים מס. כשאתה תרגיש שהמדינה מתייחסת אליך בהגינות, לא תרצה להעלים מסים."

על כך הגיב עו"ד ירון מהולל, כי "המדינה קצת שכחה את כללי היסוד. ככל ששיעור המס עולים, הפיתוי להעלים גדל וההון השחור גדל. בתחום מיסוי היחידים רואים שהמס עולה בשנים האחרונות, ומגיע לרף של 50%. ואם נוסיף לזה את הרצון להעלים את 'חברות הארנק' והחברות הפרטיות, אתה מוצא את עצמך שוב עם זה שאנשים נדחקים לפינה, ושוב במקום של שחיתות בסיס המס."

"אין דבר כזה, מלחמה בהון שחור בחלל ריק. כאשר התחושה היא שרשות המסים במגע היום-יומי מקפחת אותך, אנשים דואגים לפצות את עצמם בצורה כזאת או אחרת."